

Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad i:	PWYLLGOR GWAITH
Dyddiad:	28 TACHWEDD 2023
Pwnc:	MONITRO'R GYLLIDEB REFENIW, CHWARTER 2 2023/24
Aelod Portffolio:	Y CYNGHORYDD ROBIN WYN WILLIAMS – DIRPRWY ARWEINYDD A DEILYDD PORTFFOLIO CYLLID
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU)
Awdur yr Adroddiad:	BETHAN HUGHES OWEN – RHEOLWR GWASANAETHAU CYFRIFEG
Ffôn:	01248 752663
E-bost:	BETHANOWEN2@YNYSMON.LLYW.CYMRU
Aelodau Lleol:	Amherthnasol

A – Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau

- Ar 9 Mawrth 2023, gosododd y Cyngor gyllideb net ar gyfer 2023/24 gyda gwariant net y gwasanaethau o £174.569m, i'w gyllido o incwm y Dreth Gyngor, Trethi Annomestig a grantiau cyffredinol, yn ogystal â £3.780m o gronfeydd wrth gefn cyffredinol. Mae hyn yn cynnwys cyfanswm o £3.109m ar gyfer eitemau cyffredinol ac eitemau na chynlluniwyd ar eu cyfer. Gosodwyd cyllideb o £2.893m ar gyfer Premiwm y Dreth Gyngor, sef cynnydd o £0.943m. Gosodwyd cyllideb gytbwys gyda'r cynnydd o 5.00% y cytunwyd arno yn y Dreth Gyngor.
- Fel y llynedd, nid yw'r gyllideb ar gyfer 2023/24 yn cynnwys unrhyw ofynion i wasanaethau wneud arbedion.

Mae'r adroddiad hwn yn nodi perfformiad ariannol gwasanaethau'r Cyngor ar ddiwedd chwarter 2, 30 Medi 2023. Mae'n cynnwys crynodeb o'r sefyllfa a ragwelir ar gyfer y flwyddyn gyfan hefyd. Dylid nodi fod rhagweld y sefyllfa derfynol ar ddiwedd y flwyddyn yn anodd ar ddiwedd chwarter 2, yn enwedig gan y gall misoedd y gaeaf effeithio ar gostau rhai gwasanaethau (yr Henoed a Phrifyrdd yw'r gwasanaethau sy'n cael eu heffeithio fwyaf). Gall y sefyllfa newid yn sylweddol, felly, wrth i weddill y flwyddyn fynd rhagddi, a chaiff y rhagolwg ei ddiweddarau ar ddiwedd chwarter 3 pan ddaw effaith y gaeaf yn fwy amlwg.
- Derbyniwyd y dyfarniad cyflog ar gyfer staff NJC gan 2 o'r 3 Undeb ar 2 Tachwedd 2023, a bydd y dyfarniad cyflog yn cael ei ôl-ddyddio i Ebrill 2023. Nid yw'r costau ychwanegol hyn wedi'u cynnwys yng nghyllidebau'r gwasanaethau unigol eto ond, gan nad yw'r dyfarniad cyflog yn wahanol i'r swm a gynigiwyd gan y Cyflogwyr ym mis Mawrth 2023, bydd y cynnydd ar gyfer chwyddiant a gynhwyswyd yng nghyllidebau Gwasanaethau ar gyfer 2023/24, ynghyd â'r swm o £2m sy'n cael ei ddal mewn cyllideb wrth gefn, yn ddigon i gwrdd â'r gost ychwanegol ac, fel y cyfryw, ni fydd yn cael effaith sylweddol ar y ffigyrau a ragwelwyd. Bydd y gyllideb wrth gefn yn cael ei dyrannu yn awr i gyllidebau gwasanaeth a chaiff yr addasiadau hyn eu hadlewyrchu yn yr adroddiad ar gyfer chwarter 3.
- Y sefyllfa ariannol gyffredinol a ragwelir ar gyfer 2023/24, gan gynnwys Cyllid Corfforaethol a chronfa'r Dreth Gyngor, yw gorwariant o £0.364m. Mae hyn yn cyfateb i 0.21% o gyllideb net y Cyngor ar gyfer 2023/24.
- Argymhellir:-
 - Nodi'r sefyllfa a amlinellir yn Atodiadau A a B mewn perthynas â pherfformiad ariannol yr Awdurdod hyd yma a'r alldro a ddisgwylir ar gyfer 2023/24;
 - Nodi'r crynodeb o gyllidebau wrth gefn ar gyfer 2023/24, y manylir arnynt yn Atodiad C;
 - Nodi'r modd y caiff costau asiantaeth ac ymgynghorwyr eu monitro ar gyfer 2023/24 yn Atodiadau CH a D.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a pham wnaethoch chi eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Amherthnasol

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae'r mater hwn wedi'i ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith.

Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Ydi

Dd – Asesu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol):

1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Mae hwn yn adroddiad ar gyfer monitro yn unig ac mae'n cael ei ddefnyddio gydag adroddiadau eraill i osod y strategaeth ariannol ar gyfer y tymor canol a'r gyllideb flynyddol. Bydd anghenion tymor hir yr Ynys yn cael eu hasesu wrth osod y gyllideb flynyddol.
2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod yn y dyfodol? Os felly, sut?-	Amherthnasol
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhwch wybod gyda phwy?	Amherthnasol
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rhai hynny y mae'r penderfyniad hwn yn cael effaith uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut:-	Ymgynghorwyd â dinasyddion Ynys Môn fel rhan o broses gosod cyllideb 2023/24 ac ymgynghorir â nhw ynghylch cyllidebau yn y dyfodol.
5	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Amherthnasol
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad ei gael ar y rhai hynny sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Amherthnasol
7	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Amherthnasol

E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?**Beth oedd eu sylwadau?**

1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (TA) (gorfodol)	Mae'r Tîm Arweinyddiaeth wedi ystyried yr adroddiad yn ei gyfarfod ar 7 Tachwedd 2023, ac ymgorfforwyd y sylwadau yn yr adroddiad.
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	Amherthnasol – adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	Mae'r Swyddog Monitro yn aelod o'r Tîm Arweinyddiaeth.
4	Adnoddau Dynol (AD)	Amherthnasol
5	Eiddo	Amherthnasol
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	Amherthnasol
7	Caffael	Amherthnasol
8	Sgriwtini	Mae'r Panel Sgriwtini Cyllid wedi adolygu'r sefyllfa ariannol ar ddiwedd chwarter 2 yn ei gyfarfod ar 26 Hydref 2023.
9	Aelodau Lleol	Amherthnasol

F – Atodiadau:

- Atodiad A – Adroddiad Alldro Refeniw Dros Dro ar gyfer 2023/24
- Atodiad B - Tabl Alldro Dros Dro 2023/24
- Atodiad C – Crynodeb o Gyllidebau wrth Gefn ar gyfer 2023/24
- Atodiad CH – Gwybodaeth ynglŷn â monitro Staff Asiantaeth 2023/24
- Atodiad D – Gwybodaeth ynglŷn á monitro Ymgynghorwyr 2023/24

Ff – Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

Cyllideb Refeniw 2023/24 (fel y cafodd ei hargymell gan y Pwyllgor hwn ar 2 Mawrth 2023 a'i mabwysiadu gan y Cyngor Sir ar 9 Mawrth 2023).

MONITRO'R GYLLIDEB REFENIW – CHWARTER 2

1. Balans Cyffredinol

Roedd gan Gronfa'r Cyngor gronfeydd wrth gefn clustnodedig o £19.637m a chronfeydd wrth gefn ysgolion gwerth £6.716m ar ddechrau'r flwyddyn ariannol. Arweiniodd yr alldro drafft ar gyfer 2022/23 at falans cyffredinol o £13.967m ar ddechrau'r flwyddyn ariannol gyffredol. Roedd hyn yn well na'r balans agoriadol o £12.278m ar gyfer y flwyddyn flaenorol, sef 2021/22. Cyfrannodd y tanwariant drafft gwerth £1.212m at hyn, ynghyd â symudiadau yn y cronfeydd wrth gefn, megis dychwelyd cronfeydd wrth gefn clustnodedig nad oedd galw amdanynt. Gallai'r sefyllfa hon newid, serch hynny, os gwneir unrhyw addasiadau yn dilyn yr archwiliad.

Mae sefyllfa'r balansau cyffredinol ar ddiwedd y chwarter fel a ganlyn:-

Cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith	Swm £m	Pwrpas
Balans Agoriadol Drafft	(13.967)	Cronfa wrth gefn gyffredinol ddrafft wedi'i harchwilio ar 31 Mawrth 2023.
Gosod Cyllideb 2023/24 cytunwyd Mawrth 2023	3.780	
Ad-daliad Trethi Busnes Oriel Ynys Môn	(1.207)	Mae'r Cyngor wedi apelio'n llwyddiannus yn erbyn Gwerth Trethadwy Oriel Ynys Môn, yn dyddio'n ôl i 2010. Mae hyn yn golygu fod y Cyngor wedi derbyn ad-daliad am y rhan fwyaf o drethi busnes a dalwyd ers 2010.
Balans Diwygiedig Cronfa Gyffredinol y Cyngor	(11.394)	Fel y nodwyd uchod, gallai hyn newid os gwneir unrhyw newidiadau yn dilyn yr archwiliad.

Yr alldro a ragwelir ar hyn o bryd ar gyfer 2023/24 yw gorwariant amcangyfrifedig o £0.364m. Os yw'r rhagolwg hwn yn gywir, byddai Balans Cyffredinol y Cyngor yn gostwng i £11.03m erbyn diwedd y flwyddyn, ac mae hyn yn cymharu ag isafswm o £8.73m, sef 5% o gyllideb refeniw net 2023/24.

Gosodwyd cyllideb 2023/24 cyn cytuno ar ddyfarniad cyflog staff nad ydynt yn athrawon ar gyfer 2023/24. Pan gyhoeddwyd yr adroddiad hwn, roedd dyfarniad cyflog staff nad ydynt yn athrawon ar gyfer 2023/24 wedi'i gytuno. Wrth osod y gyllideb, roedd swm wrth gefn o £2m wedi'i gynnwys yn y gyllideb i gwrdd â'r gwahaniaeth posib yn y swm a ganiatawyd yn y gyllideb ddrafft a chynnig tâl y Cyflogwr. Yn ogystal, crëwyd cronfa wrth gefn glustnodedig gwerth £3.177m i ddarparu cyllid ychwanegol i gwrdd â chostau unrhyw ddyfarniad cyflog a fyddai'n uwch na'r swm a osodwyd yn y gyllideb, a gellir defnyddio'r gronfa wrth gefn hon i gwrdd ag unrhyw gynnydd mewn costau oherwydd chwyddiant uchel.

Os nad yw'r gronfa wrth gefn yn ddigonol, mae'n debygol y bydd rhaid i'r Cyngor gynyddu'r gorwariant a ragwelir yn ei gyllideb refeniw net yn ystod 2023/24, a bydd rhaid cyllido unrhyw orwariant o falansau cyffredinol y Cyngor. Ar sail y rhagolwg presennol, bydd y gronfa wrth gefn glustnodedig yn ddigon i gyllido'r gorwariant a ragwelir ac ni fydd rhaid cyllido'r gost o'r balansau cyffredinol.

2. Perfformiad Ariannol fesul Gwasanaeth

2.1 Mae manylion y perfformiad ariannol fesul gwasanaeth a rhagolwg o'r alldro ar gyfer pob gwasanaeth wedi'i nodi yn Atodiad B. Rhagwelir gorwariant o £0.574m ar wasanaethau ar 31 Mawrth 2024. Mae tanwariant o £0.101m yn cael ei amcangyfrif ar gyfer Cyllid Corfforaethol. Yn ogystal, rhagwelir y bydd incwm o gasglu'r Dreth Gyngor safonol £0.216m yn llai na'r gyllideb, tra bydd incwm Premiwm y Dreth Gyngor £0.325m yn well na'r gyllideb. Y rhagolwg refeniw presennol ar gyfer 2023/24 yw gorwariant o £0.364m, ac mae hyn yn cyfateb i 0.21% o gyfanswm cyllideb refeniw net y Cyngor.

2.2 Mae Tabl 1 isod yn crynhoi'r gwahaniaethau sylweddol (tua £100k neu fwy):-

Tabl 1

	(Tan) / Gorwariant £'000	%
Addysg Ganolog	(289)	(5.3)
Oedolion	986	2.8
Gwasanaethau Plant	1,072	8.2
Gwastraff	(200)	(1.9)
Priffyrdd	(206)	(2.6)
TGCh	(283)	(6.7)
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	(159)	(5.8)
Costau Corfforaethol a Democrataidd	(557)	(21.3)
Costau nad oes cyllideb ar eu cyfer ac nad oes modd eu rheoli – yswiriant, costau cyfalaf pensiynau a dyledion drwg	400	0.0
Arall (cyfanswm y gwahaniaethau gwerth llai na £100k)	(190)	(0.0)
Cyfanswm y Gwahaniaethau - gor / (tan)wariant (heb gynnwys arian cyllido)	(574)	(0.4)

3. Esboniad am y Gwahaniaethau Sylweddol

3.1 Dysgu Gydol Oes

3.1.1 Cyllideb Ddatganoledig Ysgolion

Ar ôl i'r Cyngor osod y gyllideb ar gyfer ysgolion, mae cyfrifoldeb am y gyllideb yn cael ei ddatganoli i'r ysgolion ac mae unrhyw dan neu orwariant blynyddol yn cael ei ddal yng nghronfeydd wrth gefn yr ysgolion unigol. Erbyn hyn, mae balansau cronfeydd wrth gefn ysgolion yn £6.716m, o gymharu â £7.827m ar 31 Mawrth 2022. Fodd bynnag, mae ysgolion wedi derbyn grantiau yn ystod blynyddoedd ariannol blaenorol i ddellio gydag effaith y pandemig. Yn ystod y flwyddyn ariannol hon, mae ysgolion yn mynd yn ôl i 'fusnes fel arfer' a rhagwelir y bydd balansau ysgolion yn gostwng yn sylweddol erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2023/24. Mae ysgolion wedi amcangyfrif y bydd £2.82m o'r balansau'n cael eu defnyddio i gydbwysu cyllideb referniw 2023/24.

Addysg Ganolog

3.1.2 Roedd tanwariant o £167k (4.38%) yn y gwasanaeth hwn ar ddiwedd chwarter 2. Rhagwelir tanwariant o £289k (5.29%) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae nifer o'r cyllidebau hyn yn cael eu harwain gan y galw.

3.1.3 Mae nifer o feysydd yn tan a gorwario o fewn y Gwasanaeth. Mae'r newidiadau mwyaf sylweddol o gymharu â'r hyn a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1 yn cael eu rhestru isod:-

- Cludiant Ysgol (Taxis a Bysiau) – rhagwelir tanwariant o £85k. Mae hyn ychydig yn fwy na'r swm o £76k a nodwyd yn y chwarter blaenorol. Y prif reswm am hyn yw bod rhai contractau wedi dod i ben ac mae contractau newydd ar waith.
- Roedd llai o alw ar y gyllideb lleoliadau all-sirol yn 2022/23 ac mae hyn wedi parhau yn 2023/24. Rhagwelir tanwariant o £92k, sef cynnydd o £21k o gymharu â'r chwarter cyntaf. Disgyblion yn dychwelyd i addysg prif lif yw'r rheswm am hyn.

- Mae Eithriadau Cynradd yn bennawd sy'n dal cyllidebau amrywiol nad ydynt yn cael eu datganoli i ysgolion ond maent yn ymwneud â'r sector ysgolion cynradd. Yn ystod chwarter 1, rhagwelwyd tanwariant o £16k. Fodd bynnag, wedi i staff wneud gwaith mewn ymateb i'r newid yn y canllawiau ar gyfer delio gyda choncrit RAAC mewn dwy ysgol uwchradd, ni fydd y gyllideb trwsio a chynnal a chadw'n cael ei defnyddio'n llawn. Mae'r holl dai ysgolion cynradd wedi eu gwerthu bellach, felly, bydd tanwariant o £17k yn y maes hwn. Derbyniwyd ad-daliad sylweddol ar fil trydan hefyd. Gyda'i gilydd, mae'n golygu fod tanwariant o £66k yn cael ei ragweld erbyn hyn.
- Roedd yr adroddiad chwarter 1 yn nodi gorwariant o £30k yn y gyllideb Eithriadau Uwchradd ond, erbyn hyn, y sefyllfa yw tanwariant o £2k. Ni fydd y gyllideb trwsio a chynnal a chadw'n cael ei defnyddio'n llawn oherwydd yr angen i ymateb i'r broblem concrit RAAC.
- Mae'r rhagolwg ar gyfer y ddarpariaeth Blynyddoedd Cynnar wedi newid o danwariant o £30k yn chwarter 1 i danwariant o £66k yn chwarter 2. Y rheswm am hyn yw bod y Cynllun Cyfeirio yn cael ei gynnwys o dan y ddeddfwriaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol newydd erbyn hyn.

3.1.4 Diwylliant

3.1.4.1 Roedd tanwariant o £63k (9.08%) yn y gwasanaeth hwn yn ystod y cyfnod, a rhagwelir tanwariant o £18k (1.30%) ar ddiwedd y flwyddyn. Roedd yr adroddiad chwarter 1 yn rhagweld gorwariant o £46k, a'r rheswm pennaf am y gwahaniaeth o £64k o un cyfnod adrodd i'r nesaf, yn bennaf, yw'r broses ailstrwythuro sy'n mynd rhagddi yn y Gwasanaeth Archifau, sef swm o £40k. Rhagwelir gorwariant o £125k ar Oriel Ynys Môn, ac mae hyn yn well na'r swm o £130k a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1. Y rhagolwg ar gyfer y gwasanaeth Llyfrgelloedd yw tanwariant £78k, o gymharu â thanwariant £59k yn chwarter 1. Yn bennaf, mae hyn oherwydd swyddi gweigion ac ni ddefnyddiwyd y cyllidebau staff dros dro yn llawn. Nid yw'r ffigyrau hyn yn cynnwys yr ad-daliad Trethi Busnes a dderbyniwyd ar gyfer Oriel Ynys Môn gan ei fod yn cael ei drin fel trafodyn corfforaethol yn hytrach na'i roi i'r gwasanaeth.

3.2 Gofal Cymdeithasol Oedolion

3.2.1 Roedd gorwariant o £639k (3.99%) yn y gwasanaeth hwn ar gyfer y cyfnod, a rhagwelir gorwariant o £986k (2.80%) erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Mae hyn £545k yn well na'r gorwariant o £1.531m a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1.

3.2.2 Mae'r elfennau yn y gwahaniaeth yn yr alldro yn cael eu dangos yn Nhabl 2 isod:-

Tabl 2

Dadanosddiad o'r Sefyllfa a Ragwelir ar gyfer y Gwasanaethau Oedolion ar Ddiwedd y Flwyddyn 2023/24

Gwasanaeth	Dadanosddiad o Incwm / Gwariant								CYFANSWM
	Preswyl	Nyrsio	Gofal Cartref	Gofal Dydd	Llety â Chymorth	Staffio	Arall	Grantiau a Ddefnyddiwyd	
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	
Yr Henoed	335	(178)	255	0	0	148	(39)	(20)	501
Anableddau Corfforol	410	(21)	228	0	0	3	8	(332)	296
Anableddau Dysgu	264	0	(42)	165	614	(3)	(122)	(476)	400
Iechyd Meddwl	470	0	44	0	93	(64)	7	(332)	218
Uned Ddarparu – Rheoli a Staffio	352	0	(696)	(158)	(43)	(170)	5	(17)	(727)
Uned Ddarparu - Incwm	216	0	0	82	0	0	0	0	298
CYFANSWM	2,047	(199)	(211)	89	664	(86)	(141)	(1,177)	986

- 3.2.3** Mae'r rhan fwyaf o'r gwahaniaeth o gymharu â'r cyfnod adrodd diwethaf i'w weld ym maes Anableddau Corfforol, lle mae'r gorwariant o £516k a ragwelwyd wedi gostwng i orwariant o £296k, ac Anableddau Dysgu, lle mae'r gorwariant a ragwelwyd wedi gostwng o £744k i £400k.
- 3.2.4** Gellir priodoli'r prif wahaniaeth ym maes Anableddau Corfforol ac Anableddau Dysgu i newidiadau wrth i gleientiaid newydd ddod i mewn i'r gwasanaeth ac wrth i gleientiaid presennol adael, gan fod cost pecynnau gofal unigol yn amrywio. Er bod nifer y cleientiaid yn y gwasanaethau hyn yn isel, gall y gwahaniaeth yng nghost pecynnau gofal fod yn sylweddol, gan arwain at newid mawr yn y rhagolwg.

3.3 Gwasanaethau Plant

- 3.3.1** Mae gorwariant o £779k (9.91%) yn y gwasanaeth hwn ar ddiwedd yr ail chwarter o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd. Fodd bynnag, rhagwelir gorwariant o £1,072k (8.24%) ar ddiwedd y flwyddyn, ac mae hyn yn gynnydd o £426k yn y gorwariant a ragwelwyd yn yr adroddiad ar ddiwedd chwarter 1. Er bod mân wahaniaethau yn y rhagolygon o fewn y Gwasanaeth, y ddau brif faes lle gwelwyd newid o un cyfnod adrodd i'r nesaf yw Comisiynu a Gwaith Cymdeithasol, lle bu cynnydd o £137k yn y tanwariant, o £160k i £297k, oherwydd swyddi gweigion, a chyllidebau plant sy'n derbyn gofal, lle gwelwyd cynnydd o £627k yn y gorwariant a ragwelwyd yn ystod y cyfnod adrodd diwethaf, o £680k i £1,307k.
- 3.3.2** Dau leoliad newydd, sy'n costio £617k, a £261k o gostau ychwanegol oherwydd newidiadau i leoliadau presennol sydd bennaf i gyfrif am y gwahaniaeth yn y rhagolwg ar gyfer y gyllideb Plant sy'n Derbyn Gofal. Daeth dau leoliad i ben, gan arbed £123k, a bu gostyngiad o £48k yn y rhagolwg ar gyfer lleoliadau Lloches. Roedd gostyngiad o £85k mewn costau maethu.
- 3.3.3** Mae disgwyl gorwariant o £139k yn y Gwasanaeth Cefnogi Teuluoedd ac mae hyn ychydig yn fwy na'r £124k a nodwyd yn chwarter 1. Y fenter 'Pan Fydda i'n Barod' sydd i gyfrif am hyn.
- 3.3.4** Rhagwelir tanwariant o £112k ar Gefnogaeth Integredig i Deuluoedd, ac mae hyn yn fwy na'r tanwariant o £87k a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1. Mae'r gwasanaethau leuenctid yn parhau i ragweld tanwariant o £60k.
- 3.3.5** Rhagwelir gorwariant o £51k yn y gyllideb Plant ag Anableddau, ac mae hyn £25k yn well na'r gorwariant o £76k a nodwyd yn y cyfnod adrodd blaenorol. Mae'n ymwneud yn bennaf â chleientiaid Taliadau Uniongyrchol.
- 3.3.6** Rhagwelir gorwariant o £11k ar y gyllideb "Plant a Theuluoedd Eraill", ac mae hyn £48k yn well na'r ffigwr o £59k a nodwyd yn yr adroddiad blaenorol 1.

3.4 Tai (Cronfa'r Cyngor)

- 3.4.1** Rhagwelir tanwariant o £64k (4.00%) yn y gwasanaeth hwn ar alldro ac mae hyn yn wahaniaeth o £146k o gymharu â gorwariant o £82k a ragwelwyd yn chwarter 1. Mae'r gwelliant pennaf yn y rhagolwg i'w weld yn y cyllidebau Gweinyddu Tai. Roedd disgwyl gorwariant o £123k ar Weinyddu Tai yn ystod chwarter 1, ond y rhagolwg yn chwarter 2 yw tanwariant o £12k, sef gwahaniaeth o £135k. Trosglwyddo Premiwm y Dreth Gyngor yn ganolog oedd i gyfrif am hyn, yn ogystal ag ailasesu'r gyllideb yr oedd y Gwasanaeth yn ei dal. Mae'r cyllidebau Adnewyddu Tai Sector Preifat bellach yn rhagweld tanwariant o £24k, o gymharu â chyllideb gytbwys yn y chwarter blaenorol, ac oedi cyn recriwtio i'r swydd wag, swyddog tai gwag, yw'r rheswm am hyn. Yn ystod chwarter 2 mae'r rhagolwg ar gyfer Strategaeth Tai hefyd wedi newid o danwariant o £19k i gyllideb gytbwys. Newidiadau staffio a chynnydd mewn gwariant oherwydd yr angen i ddarparu llety i'r gymuned sipsw'n a theithwyr a fu'n ymweld ag Ynys Môn yn ystod yr ail chwarter sydd i gyfrif am hyn.
- 3.4.2** Mae nifer y bobl ddigartref sy'n troi at y Cyngor am gymorth yn parhau i fod yn sylweddol uwch nag yn y gorffennol, a hynny am nifer o resymau. Mae hyn yn adlewyrchu patrwm tebyg a welwyd ledled Cymru wrth i Gynghorau ddelio gyda ffoaduriaid, mwy o fewnfudo, effaith yr argyfwng costau byw a phrinder llety rhent yn y sector preifat. Ar hyn o bryd, mae cyllid grant Llywodraeth Cymru'n cwrdd â'r gost ac mae hyn, yn ogystal â chamau gan y Cyngor i ganfod llety heblaw am wely a brecwast ar gyfer cleientiaid, yn golygu fod gwariant o fewn y cyllid sydd ar gael.

3.5 Rheoleiddio a Datblygu Economaidd

3.5.1 Economaidd a Chymuned (gan gynnwys Cyrchfan a Hamdden)

- 3.5.1.1** Yn gyffredinol, roedd tanwariant o £106k (6.35%) yn y gwasanaeth ar gyfer y cyfnod, a rhagwelir tanwariant o £59k (1.84%) ar ddiwedd y flwyddyn.
- 3.5.1.2** Mae disgwyl tanwariant o £31k ar elfen Datblygu Economaidd y gwasanaeth ar ddiwedd y flwyddyn, ac mae hyn yn well na'r gorwariant o £27k a ragwelwyd yn chwarter 1. Mae hyn, yn rhannol, o ganlyniad i oedi cyn cychwyn y broses recriwtio i lenwi nifer o swyddi gweigion.
- 3.5.1.3** Rhagwelir tanwariant o £71k yn yr adain Cyrchfan ar ddiwedd y flwyddyn. Roedd targedau ar gyfer cofrestru badau dŵr personol wedi cael eu cyflawni'n llawn yn dilyn tymor yr haf, ond dim ond 60% o'r lansiadau a gyflawnwyd hyd yma. Mae casglu ffioedd angori yn well nag yr oedd y llynedd ac mae ar y trywydd iawn i ddychwelyd i'r lefel a welwyd cyn covid. Mae'r gyllideb wardeiniaid traeth tymhorol a'r gyllideb staff yn tanwario ac mae swydd harbwr feistr Porthaethwy yn wag, a daeth y swydd Uwch Swyddog Morwrol yn wag yn ddiweddar.
- 3.5.1.4** Ar hyn o bryd, mae'r adain Hamdden yn rhagweld gorwariant o £43k ar ddiwedd y flwyddyn, o gymharu â gorwariant o £52k a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1. Mae targedau incwm debyd uniongyrchol wedi dychwelyd i'r lefelau a welwyd cyn y pandemig ac mae'n perfformio'n well na'r targedau incwm ar gyfer rhan gyntaf y flwyddyn ariannol. Serch hynny, mae costau cyflenwadau, gwasanaethau ac ynni wedi codi oherwydd chwyddiant.

3.5.2 Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd

- 3.5.2.1** Hyd at ddiwedd y cyfnod, mae tanwariant o £808k (45.29%) yn y gwasanaeth hwn o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd, a rhagwelir tanwariant o £159k (5.82%) ar alldro.
- 3.5.2.2** Yr alldro a ragwelir ar gyfer y Gwasanaeth Cynllunio yw tanwariant o £63k, ac mae hyn ychydig yn wahanol i'r tanwariant o £80k a ragwelwyd yn yr adroddiad chwarter 1. Swydd a ddaeth yn wag yn yr adain Rheoli Adeiladu sydd i gyfrif am y gwahaniaeth – ond mae ymarfer recriwtio'n mynd rhagddo ar hyn o bryd, ac mae'r tanwariant gwerth £33k yn yr adain Weithredu a Chadwraeth yn cael ei ailgyfeirio er mwyn ymestyn contractau dros dro yn y tîm Cynllunio.
- 3.5.2.3** Mae'r tanwariant a ragwelwyd yn y Gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd wedi cynyddu o £75k yn chwarter 1 i £96k yn chwarter 2. Mae nifer o ffactorau wedi arwain at y cynnydd yn y tanwariant a ragwelir, ond y prif reswm yw bod y Gwasanaeth wedi derbyn cyfraniadau ychwanegol am waith a gyflawnwyd gan staff y gwasanaeth. Roedd disgwyl cyllideb gytbwys ar ddiwedd chwarter 1, yn y Gwasanaeth Cofrestryddion, ond mae incwm yn well na'r proffil oherwydd bod mwy o seremonïau wedi'u cynnal yn dilyn y cyfnod clo oherwydd Covid, er bod y cynnydd hwn yn dechrau arafu erbyn hyn.
- 3.5.2.4** I'r gwrthwyneb, mae'r tanwariant o £52k a ragwelwyd yn yr adain lechyd yr Amgylchedd wedi gostwng i £25k, gan fod yr incwm a gasglwyd yn ystod yr ail chwarter yn is na'r disgwyl. Mae'r cyllidebau Marchnadoedd wedi gorfod newid y rhagolwg hefyd, o gyllideb gytbwys yn chwarter 1 i orwariant o £16k, gan fod yr incwm yn llawer is na'r disgwyl.

3.6 Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo

3.6.1 Priffyrdd

- 3.6.1.1** Roedd tanwariant o £854k (18.92%) yn y gwasanaeth yn ystod y cyfnod. Rhagwelir tanwariant o £206k (2.59%) ar ddiwedd y flwyddyn, sef £139k yn llai na'r tanwariant a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1 (£345k). Mân addasiadau ledled yr adran sydd i gyfrif am y gwahaniaeth yn y rhagolwg, ac mae gwaith ychwanegol yn cael ei gyllido o'r incwm Gwaith Stryd ychwanegol a gafodd ei ragweld yn flaenorol.

3.6.2 Gwastraff

- 3.6.2.1** Roedd tanwariant o £165k (3.48%) yn y Gwasanaeth Gwastraff yn ystod y cyfnod a rhagwelir tanwariant o £200k (1.94%) ar alldro. Mae hyn yn newid sylweddol o gymharu â'r rhagolwg o £490k yn chwarter 1.
- 3.6.2.2** Mae'r rhagolwg ar gyfer y gyllideb wedi newid mewn dau faes penodol, sef Gorsaf Drosoglwyddo Penhesgyn ac Ailgylchu. Gwelwyd cynnydd cyffredinol mewn costau, yn enwedig y defnydd o danwydd yn ogystal â chynwysyddion. Wrth edrych ar y rhagolwg, gallai rhai meysydd allweddol effeithio ar y sefyllfa derfynol, ac maent yn cynnwys y posibilrwydd y bydd Llywodraeth Cymru'n gosod dirwy am fethu â chyflawni targedau ailgylchu ar gyfer 2021-22 a 2022-23. Gallai pris deunydd ailgylchu sy'n cael ei werthu ostwng, ac ni roddwyd ffigwr eto ar fater cyflogaeth sydd wedi cael ei setlo.

3.6.3 Eiddo

- 3.6.3.1** Mae gorwariant o £16k (5.14%) yn y gwasanaeth ar gyfer y cyfnod, a'r rhagolwg yw gorwariant o £59k (3.70%) erbyn diwedd y flwyddyn. Mae hyn yn newid sylweddol o un cyfnod adrodd i'r nesaf ac mae'r hyn sydd i gyfrif amdano'n cael ei esbonio isod.
- 3.6.3.2** Mae cynnydd o £10k yn y tanwariant a ragwelir yn y gwasanaeth glanhau oherwydd oedi cyn hysbysebu swydd wag. Er bod y broses o ailstrwythuro'r adran bron yn gyflawn, mae peth gwaith i'w wneud eto, ac, er bod rhai swyddi wedi'u llenwi'n llwyddiannus, mae rhai swyddi'n parhau i fod yn wag o fewn y gwasanaeth. Roedd y gyllideb ymgynghorwyr a'r gyllideb arolygon yn rhagweld cyllideb gytbwys ar ddiwedd chwarter 1, ond mae'r gwasanaeth bellach yn defnyddio'r tanwariant ar staffio i gynnal a chwblhau arolygon ar gyflwr adeiladau ysgol.

3.7 Trawsnewid

- 3.7.1** Roedd gorwariant o £45k yn y Gwasanaeth Trawsnewid ar ddiwedd y cyfnod ond dylai'r sefyllfa wella yn ystod gweddill y flwyddyn ariannol a disgwylir tanwariant o £328k yn y Gwasanaeth ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.
- 3.7.1.1** Roedd gorwariant o £27k (2.98%) yn y swyddogaeth AD yn ystod y cyfnod, o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd, a rhagwelir gorwariant o £13k (0.80%) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hyn £8k yn llai na'r gorwariant o £21k a ragwelwyd yn yr adroddiad chwarter 1. Pan osodir cyllidebau staffio, mae disgwyl y bydd nifer fechan o staff ym mhob gwasanaeth yn gadael ac y bydd swyddi yn wag yn ystod y broses recriwtio, felly, nid yw'r gyllideb staffio yn cyllido 100% o'r costau. Mewn gwasanaethau llai, lle mae trosiant staff yn isel, gall hyn arwain at orwariant ar gyllidebau staffio a dyna'r disgwyl ar gyfer y swyddogaeth AD, er y gall y sefyllfa newid yn ystod gweddill y flwyddyn os yw staff yn gadael eu swyddi presennol. Bydd y gorwariant o £28k a ragwelir yn cael ei wrthbwysio gan danwariant o £15k a ragwelir ar hyfforddiant canolog.
- 3.7.1.2** Roedd gorwariant o £63k (2.55%) yn yr adain TGCh o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd. Er hynny, rhagwelir tanwariant o £283k (6.66%) ar alldro, ac mae hyn yn gynydd o £253k yn y tanwariant ers y cyfnod adrodd diwethaf. Anawsterau parhaus wrth geisio llenwi swyddi gweigion a phroses ailstrwythuro sy'n mynd rhagddi yn dilyn trosglwyddo cyfrifoldeb am TGCh mewn ysgolion i'r gwasanaeth sydd i gyfrif am hyn. Gallai oedi pellach gynyddu'r tanwariant ymhellach wrth i'r flwyddyn fynd rhagddi, ond gallai chwyddiant uwch gynyddu'r gorwariant ar feddalwedd.
- 3.7.1.3** Roedd tanwariant o £45k (8.11%) yn yr Adain Trawsnewid Corfforaethol yn ystod y cyfnod, a rhagwelir tanwariant o £58k (4.81%) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hyn ychydig yn fwy na'r swm o £44k a nodwyd yn yr adroddiad ar ddiwedd chwarter 1. Swydd wag sydd heb ei llenwi yw'r rheswm am hyn.

3.8 Adnoddau (ac eithrio Budd- daliadau a Roddwyd)

- 3.8.1** Ar ddiwedd y cyfnod, mae gorwariant o £96k (4.59%) yn y swyddogaeth Adnoddau o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd. Serch hynny, y rhagolwg ar gyfer alldro yw tanwariant o £26k (0.68%) ac mae hyn ychydig yn llai na'r swm o £30k a nodwyd ar ddiwedd chwarter 1.

3.8.2 Mae'r mwyafrif o'r costau yn y Gwasanaeth yn gysylltiedig â staff, ac mae rhai swyddi gweigion (Archwilio Mewnol, y Dreth Gyngor a Budd-daliadau) yn cael eu llenwi gan staff asiantaeth er mwyn sicrhau parhad yn y gwasanaeth ac i ddellio gyda gwaith sydd wedi pentyrru o ganlyniad i gynnydd yn y llwyth gwaith (grantiau costau byw, taliadau prydu ysgol am ddim). Swydd wag yn yr adain Archwilio Mewnol yw'r rheswm fod y rhagolwg wedi newid o chwarter 1 i chwarter 2, ond mae hyn yn cael ei wrthbwysu'n rhannol oherwydd bod costau bancio wedi cynyddu. Mae disgwyl tanwariant o £47k yn yr Adain Gaffael oherwydd mentrau prynu, h.y. cyllidebau prynu canolog ac ad-daliadau ar gardiau caffael, ac mae llai o alw am wariant ar rai eitemau o dan gyllidebau caffael canolog gan fod mwy o staff yn gweithio gartref (papur, llungopiwyd, deunydd ysgrifennu a dodrefn).

3.9 Busnes y Cyngor

3.9.1 Roedd tanwariant yn y swyddogaeth o £38k (4.00%) yn ystod y cyfnod o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd, a rhagwelir tanwariant o £52k (2.55%) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hyn yn fwy na'r gorwariant o £11k a nodwyd yn yr adroddiad ar ddiwedd chwarter 1. Swyddi gweigion a newidiadau staffio sydd i gyfrif am hyn.

3.10 Costau Corfforaethol a Democrataidd

3.10.1 Roedd tanwariant o £246k (15.31%) yn y swyddogaeth ar ddiwedd y cyfnod o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd, a rhagwelir tanwariant o £557k (21.33%) ar ddiwedd y flwyddyn, ac mae hyn ychydig yn uwch na'r swm o £511k a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1.

3.10.2 Mae Cefnogaeth a Threuliau Aelodau yn rhagweld gorwariant o £7k.

3.10.3 Mae'r gyllideb ar gyfer cyfraniadau pensiwn eilaidd y cyflogwr i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cael ei dal o dan y gyllideb Corfforaethol a Democrataidd yn y lle cyntaf, ac yna'n cael ei rhyddhau i gyllidebau Gwasanaeth wrth i'r cyfraniadau gael eu talu. Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd costau cyfraniadau eilaidd y cyflogwr £716k yn is na'r gyllideb, ond bydd y ffigwr hwn yn gostwng ar ôl cytuno ar y dyfarniad cyflog ac wrth i staff dderbyn eu codiad cyflog, wedi'i ôl-ddyddio i Ebrill 2023.

3.10.4 Rhagwelir gorwariant o £34k ar Gwnsela Staff, ar sail ffigyrau presennol. Mae'r gyllideb yn cael ei harwain gan y galw, felly, bydd y ffigwr yn amrywio yn dibynnu ar yr angen. Yn ogystal, mae disgwyl gorwariant o £43k ar Ffioedd Archwilio a £72k ar ffioedd Crwner.

3.11 Rheolaeth Gorfforaethol

3.11.1 Roedd gorwariant o £8k (1.99%) yn y swyddogaeth ar gyfer y cyfnod a rhagwelir gorwariant o £15k (1.91%) ar alldro. Mae hyn yn unol â'r rhagolwg yn chwarter 1, a'r rheswm am hyn yw nad ydi 100% o gostau staff yn cael eu cynnwys yn y gyllideb (fel y mae paragraff 3.7.1.1 uchod yn ei esbonio).

4. Cyllid Corfforaethol (yn cynnwys Budd-daliadau a Roddwyd)

4.1 Mae disgwyl tanwariant o £82k ar Gyllid Corfforaethol yn cynnwys Budd-daliadau a Roddwyd, ar ddiwedd y flwyddyn.

4.2 Roedd y gyllideb ar gyfer 2023/24 yn cynnwys rhai eitemau a gadwyd yn ganolog fel cyllidebau wrth gefn, ac roedd cyfanswm y cyllidebau hyn yn £4,265k. Bydd y mwyafrif o'r cyllidebau hyn yn cael eu trosglwyddo i gyllidebau Gwasanaeth yn ystod y flwyddyn. Mae Atodiad C yn cynnwys crynodeb o'r cyllidebau wrth gefn, ac mae'n dangos fod £336k wedi cael ei drosglwyddo'n barod i gyllidebau a gymeradwywyd.

4.3 Mae'r gyllideb cyllido cyfalaf yn cynnwys tair elfen: y swm a roddir o'r neilltu i gwrdd ag ad-daliadau yn y dyfodol (Darpariaeth Refeniw Isaf – MRP), llog sy'n daladwy ar fenthyciadau cyfredol a llog a dderbynnir ar falansau arian parod yng nghyfrifon banc a buddsoddiadau eraill y Cyngor. Mae oedi mewn prosiectau cyfalaf, ac yn arbennig yn y rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif, yn golygu fod angen i'r Cyngor fenthycia llai ac mae hynny, yn ei dro, yn golygu fod costau MRP a llogau yn is. Bu i'r Cyngor elwa ar y cynnydd yn y cyfraddau llog, ac mae buddsoddiadau'n cynhyrchu symiau sylweddol o incwm llog. Rhagwelir y bydd cyfanswm y llog a dderbynnir yn uwch na'r gyllideb o £1m. O ganlyniad rhagwelir tanwariant o £89k yn y gyllideb Cyllido Cyfalaf.

- 4.4 Roedd cyllideb Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn caniatáu ar gyfer cynnydd yn nifer yr achosion a chynnydd yn y Dreth Gyngor. Ar sail lefel bresennol y dyfarniadau, mae'n bosib y bydd y gyllideb hon yn tanwario, ond mae sefyllfa'n newid wrth i waith tymhorol ddod i ben ac wrth i bobl ddychwelyd i'r system fudd-daliadau a gallai'r cynnydd mewn diweithdra a ragwelir yn ystod y misoedd nesaf hefyd olygu fod mwy o bobl yn derbyn cymorth trwy'r cynllun hwn. Y rhagolwg ar gyfer y chwarter hwn, felly, fel y chwarter diwethaf, yw y bydd y gyllideb yn cydbwysu ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Bydd y gyllideb hon yn cael ei monitro'n ofalus yn ystod y trydydd chwarter a chaiff y rhagolwg ei ddiweddarau yn yr adroddiad monitro'r gyllideb ar gyfer chwarter 3.

5. Casglu'r Dreth Gyngor

- 5.1 Mae cyllideb Cronfa'r Dreth Gyngor yn cael ei phenderfynu gan ddefnyddio amcangyfrif o'r ddyled y gellir ei chasglu ar gyfer y flwyddyn bresennol yn unig, yn seiliedig ar ffigwr sylfaen y dreth a bennwyd ym mis Tachwedd 2022. Nid yw'n caniatáu ar gyfer ôl-ddyledion o flynyddoedd a fu a gasglwyd, addasiadau i rwymedigaethau yn codi o flynyddoedd y gorffennol (eithriadau, disgowntiau person sengl, trosglwyddo eiddo i drethi busnes ac ati), newidiadau yn sylfaen y dreth ar gyfer y flwyddyn gyfredol, neu ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg ac amheus. Ni ellir amcangyfrif y newidiadau hyn ac, yn ddiethriad, maent yn arwain at wahaniaeth rhwng balans terfynol Cronfa Casglu'r Dreth Gyngor a'r gyllideb wreiddiol. Oherwydd y dirwasgiad sydd ar ddod, a chan fod costau byw yn cynyddu, bydd angen monitro'r gyllideb hon yn ofalus yn y dyfodol. Mae disgwyl i incwm y Dreth Gyngor graidd fod £216k yn is na'r gyllideb, ond gall hyn newid yn sylweddol yn ystod y flwyddyn.
- 5.2 Dyluniwyd premiwm y Dreth Gyngor i annog perchnogion eiddo gwag ac ail gartrefi i ddychwelyd yr eiddo i ddefnydd cyffredinol ac, fel y cyfryw, mae risg y gallai nifer yr eiddo sy'n talu'r premiwm ostwng yn sylweddol yn ystod y flwyddyn. Er mwyn lliniaru'r risg hwn, gosodwyd sylfaen y dreth ar gyfer eiddo sy'n talu'r premiwm ar 80% ac, os nad yw nifer yr eiddo sy'n talu'r premiwm yn gostwng yn sylweddol, yna bydd y gyllideb yn cynhyrchu gwarged. Unwaith eto, mae'r premiwm sy'n daladwy ar ail gartrefi wedi gostwng oherwydd bod eiddo wedi trosglwyddo o'r gofrestr ddomestig i'r gofrestr Trethi Busnes ond, er bod eiddo wedi cael eu trosglwyddo, mae niferoedd cyffredinol ail gartrefi wedi aros yn weddol gyson ac, oherwydd hynny, rhagwelir gwarged o £325k ar gyllideb premiwm y Dreth Gyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

6. Arbedion Cyllidebol 2023/24

- 6.1 Nid oedd angen i'r gwasanaethau wneud unrhyw arbedion cyllidebol yn ystod blwyddyn ariannol 2023/24.

7. Costau Asiantaeth ac Ymgynghorwyr

- 7.1 Yn ystod y flwyddyn hyd yma, gwariwyd £846k ar staff Asiantaeth. Roeddent yn cael eu cyllido'n rhannol, yn bennaf, o gyllidebau staff oherwydd eu bod yn gysylltiedig â swyddi gweigion, tra bod £279k yn ymwneud â gweithwyr llanw ar gyfer swyddi gweigion. Gwariodd y Gwasanaeth Gwastraff £147k ar weithwyr mewn canolfannau ailgylchu. Mae manylion llawn wedi'u cynnwys yn Atodiad CH.
- 7.2 Gwariwyd cyfanswm o £237k ar Ymgynghorwyr yn ystod y cyfnod rhwng Gorffennaf a Medi 2023, a chyllidwyd £129k o'r gwariant hwnnw gan grantiau neu o ffynonellau allanol. Mae Atodiad D yn cynnwys crynodeb llawn o'r gwariant fesul gwasanaeth ynghyd â manylion ychwanegol am y gwariant.

8. Casgliad

- 8.1 Mae'r rhagolwg ariannol ar ddiwedd yr ail gyfnod ychydig yn well na'r rhagolwg ar ddiwedd chwarter 1 ond, er hynny, mae gorwariant, a fydd yn cael ei gyllido o falansau cyffredinol y Cyngor, yn dal i gael ei ragweld. Mae Penaethiaid Gwasanaeth a Chyfarwyddwyr yn ymwybodol o'r pwysau ariannol sy'n wynebu'r Cyngor yn y dyfodol a phwysigrwydd ceisio cadw gwariant o fewn y gyllideb yn ystod y flwyddyn ariannol hon. Er na roddwyd unrhyw gyfarwyddyd ffurfiol mewn perthynas â chymryd camau i leihau gwariant (e.e. peidio â recriwtio staff), bydd yr holl wariant yn ystod y misoedd nesaf yn cael ei graffu er mwyn sicrhau mai dim ond gwariant hanfodol sy'n digwydd a bydd swyddi gwag yn cael eu hadolygu cyn penderfynu a ddylai swydd wag gael ei hysbysebu.

8.2 Mae nifer o faterion a phryderon yn bodoli o hyd a allai newid y rhagolwg yn ystod ail hanner y flwyddyn. Maent yn cynnwys:-

- i. Effaith dyfarniad cyflog terfynol staff NJC ar gostau er, fel y nodwyd uchod, mae disgwyl i'r costau ychwanegol terfynol fod o fewn y ddarpariaeth ychwanegol yn y gyllideb.
- ii. Mae'r sefyllfa mewn perthynas â Gofal Cymdeithasol yn achosi pryder penodol, a rhagwelir gorwariant o £2.058m yn y Gwasanaethau Oedolion a Phlant. Serch hynny, mae'r defnydd o grantiau ychwanegol a chronfeydd wrth gefn i ostwng y gorwariant yn cuddio'r sefyllfa wirioneddol. Oni bai am y cyllid ychwanegol hwn, byddai'r gorwariant oddeutu £3.5m. Mae'r rhagolwg yn seiliedig ar lefel bresennol y galw, ond mae'r galw'n amrywio yn ystod y flwyddyn a gall newid yn sylweddol e.e. gall un lleoliad ar gyfer cleient dibyniaeth uchel sydd ag anghenion gofal arbenigol gostio rhwng £250k a £500k. Bydd unrhyw gynnydd yn y galw am wasanaethau'n sicr o olygu fod y sefyllfa'n gwaethgu.
- iii. Yn y pendraw, bydd yr argyfwng costau byw yn arwain at gynnydd yn y galw am wasanaethau'r Cyngor (Digartrefedd, Cyngor ar Ddyledion, Cymorth Iechyd Meddwl, Gwasanaethau Plant) a gallai arwain at ostyngiad mewn incwm mewn gwasanaethau megis hamdden, diwylliant, cynllunio a ffioedd parcio, wrth i bobl wario llai ar eitemau nad ydynt yn hanfodol. Gallai'r newidiadau posib hyn yn y galw am wasanaethau gael effaith negyddol ar sefyllfa ariannol y Cyngor.

Wrth i weddill y flwyddyn ariannol fynd rhagddi, bydd effaith yr uchod yn cael ei ymgorffori yn yr adroddiadau monitro'r dyfodol wrth i'r sefyllfa ddod yn fwy eglur.

8.3 Bydd y sefyllfa ariannol yn 2023/24 hefyd yn dylanwadu ar strategaeth ariannol y Cyngor ar gyfer 2024/25 a thu hwnt, gan y bydd yn amlygu'r angen i ail-alinio cyllidebau i adlewyrchu'r cynnydd mewn costau a welwyd yn 2023/24 ac adlewyrchu'r newid yn y galw am wasanaethau. Bydd unrhyw orwariant sylweddol hefyd yn arwain at erydu cronfeydd wrth gefn clustnodedig a balansau cyffredinol y Cyngor, gan gyfyngu ar y gallu i ddefnyddio cronfeydd wrth gefn a balansau i gynorthwyo i gydbwysu'r gyllideb referniw yn 2024/25. Bydd rheolwyr yn monitro'r sefyllfa ariannol yn ofalus yn ystod gweddill y flwyddyn ariannol ac efallai y bydd rhaid rhoi mesurau ar waith i arbed costau yn 2023/24, er mwyn cynnal lefel bresennol y cronfeydd clustnodedig a balansau cyffredinol.

Gwasanaeth/Swyddogaeth Service/Function	2023/24 Cyllideb Blynyddol Annual Budget	2023/24 Ch2 Cyllideb hyd yma Q2 Budget Year to Date	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q2 Actual & Committed spend	2023/24 Ch2 Amrywiad Q2 Variance	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q2 Actual & Committed Spend	Ch2 : Q2 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2024 Estimated Expenditure to 31 March 2024	Ch2 : Q2 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)	2023/24 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over (Under) spend as a % of Total Budget	Ch1 : Q1 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)
<u>Rheoleiddio a Datblygu Economaidd</u> <u>Regulation & Economic Development</u>									
Datblygu Economaidd <i>Economic Development</i>	3,204	1,668	1,562	(106)	-6.35%	3,145	(59)	-1.84%	12
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd <i>Planning and Public Protection</i>	2,733	1,784	976	(808)	-45.29%	2,574	(159)	-5.82%	(155)
<u>Trawsnewid</u> <u>Transformation</u>									
Adnoddau Dynol <i>Human Resources</i>	1,633	905	932	27	2.98%	1,646	13	0.80%	21
TGCh <i>ICT</i>	4,249	2,473	2,536	63	2.55%	3,966	(283)	-6.66%	(30)
Trawsnewid Corfforaethol <i>Corporate Transformation</i>	1,207	555	510	(45)	-8.11%	1,149	(58)	-4.81%	(44)
<u>Adnoddau</u> <u>Resources</u>									
	3,818	2,092	2,188	96	4.59%	3,792	(26)	-0.68%	(32)
<u>Busnes y Cyngor</u> <u>Council Business</u>									
	2,039	949	911	(38)	-4.00%	1,987	(52)	-2.55%	(11)
<u>Costau Corfforaethol a</u> <u>Democrataidd</u> <u>Corporate & Democratic costs</u>									
	2,611	1,607	1,361	(246)	-15.31%	2,054	(557)	-21.33%	(511)
<u>Rheolaeth Corfforaethol</u> <u>Corporate Management</u>									
	787	402	410	8	1.99%	802	15	1.91%	15
-									
Costau heb gyllideb, ac na ellir eu rheoli: yswiriant, costau pensiwn a dileu drwg ddyledion/amhariad ar incwm gwasanaethau <i>Unbudgeted, uncontrollable costs: insurances, pension costs and bad debt write offs/impairment allowances on services income</i>						400	400	0.00%	400
Cyfanswm Cyllideb Gwasanaethau Total Service Budgets									
	155,436	71,549	70,598	(951)	-1.33%	156,010	574	0.37%	902

Gwasanaeth/Swyddogaeth Service/Function	2023/24 Cyllideb Blynyddol Annual Budget	2023/24 Ch2 Cyllideb hyd yma Q2 Budget Year to Date	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q2 Actual & Committed spend	2023/24 Ch2 Amrywiad Q2 Variance	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q2 Actual & Committed Spend	Ch2 : Q2 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2024 Estimated Expenditure to 31 March 2024	Ch2 : Q2 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)	2023/24 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over /(Under) spend as a % of Total Budget	Ch1 : Q1 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)
Ardollau Levies	4,495	4,419	4,419	0	0.00%	4,495	0	0.00%	0
Rhyddhad Trethi Dewisol Discretionary Rate Relief	105	0	0	0	0.00%	105	0	0.00%	0
Cyllido Cyfalaf Capital Financing	4,329	1,480	1,168	(312)	0.00%	4,240	(89)	-2.06%	(70)
Cronfeydd wrth Gefn Cyffredinol ac Eraill General & Other Contingencies	4,143	4,143	2,661	(1,482)	-35.77%	2,924	(1,219)	-29.42%	(12)
Cronfeydd wrth Gefn Cyffredinol yCyngor Council's General Reserves	(3,780)	0	0	0	0.00%	(2,573)	1,207	0.00%	0
Cyfraniad CRT y Gwasanaethau Cefnogol Support Services contribution HRA	(800)	0	0	0	0.00%	(800)	0	0.00%	0
Budd-daliadau a Roddwyd Benefits Granted	6,861	748	5,291	4,543	607.35%	6,861	0	0.00%	0
Na ellir ei reoli Uncontrollable									
Cyfanswm Cyllid Corfforaethol Total Corporate Finance	15,353	10,790	13,539	2,749	25.48%	15,252	(101)	-0.66%	(82)
Cyfanswm 2023/24 Total 2023/24	170,789	82,339	84,137	1,798	2.18%	171,262	473	0.28%	820
Cyllido Funding									
Trethi Annomestig NDR	(22,823)	(12,289)	(12,289)	0	0.00%	(22,823)	0	0.00%	0
Y Dreth Gyngor Council Tax	(44,231)	0	0	0	0.00%	(44,015)	216	-0.49%	273
Premiwm y Dreth Gyngor Council Tax Premium	(2,893)	0	0	0	0.00%	(3,218)	(325)	11.23%	(349)
Grant Cynnal Refeniw Revenue Support Grant	(100,842)	(54,300)	(54,300)	0	0.00%	(100,842)	0	0.00%	0
Cyfanswm Cyllid 2023/24 Total Funding 2023/24	(170,789)	(66,589)	(66,589)	0	0	(170,898)	(109)	0	(76)

Gwasanaeth/Swyddogaeth Service/Function	2023/24 Cyllideb Blynyddol Annual Budget	2023/24 Ch2 Cyllideb hyd yma Q2 Budget Year to Date	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q2 Actual & Committed spend	2023/24 Ch2 Amrywiad Q2 Variance	2023/24 Ch2 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q2 Actual & Committed Spend	Ch2 : Q2 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2024 Estimated Expenditure to 31 March 2024	Ch2 : Q2 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)	2023/24 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over /(Under) spend as a % of Total Budget	Ch1 : Q1 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)
Cyfanswm yr alldro yn cynnwys effaith y cyllido Total outturn including impact of funding	0	15,750	17,548	1,798	11.42%	364	364	0.21%	744

ATODIAD C

Crynodeb o Sefyllfa Alldro Cyllidebau Wrth Gefn 2023/24

	Cyllideb	Trosglwyddiadau i Gwasanaethau	Y Gyllideb Ddiwygedig hyd yma	Wedi Ymrwymo hyd yma	Cyllidebau heb eu hymrwymo hyd yma	Cyllideb Rhagweledig
	£	£	£	£	£	£
Cronfeydd wrth gefn cyffredinol	400,737	- 71,924	328,813	104,197	-224,616	-
Cyflog a Graddfeydd	100,000	-,61,780	38,220	-	-38,220	-
Chwyddiant cyflog	2,000,000	-	2,000,000	2,000,000	-	-
Cynllun Cymorth i Brynu Tai	1,501,907	-	1,501,907	1,501,907	-	-
Twf Rhanbarthol – Bwrdd Uchelgais Economiadd	86,250	-	86,250	74,070	-12,180	-12,180
Cynllun Hyfforddeion	340,000	-202,360	137,640	137,640	-	-
Newid Hinsawdd	50,000	-	50,000	50,000	-	-
Gwerth Ardrethol Oriol Ynys Môn	-	-	-	1,206,584	-1,206,584	-1,206,584
Total General and other Contingencies	4,478,894	-336,064	4,142,830	2,661,230	-1,481,600	-1,218,763

Costau Asiantaeth Gorffennaf - Medi 2023

Gwasanaeth	Swm £	Ffynhonnell Gyllido (Cyllideb Graidd Benodol / Cyllideb staffio nas ddefnyddiwyd / Grant / Cyfraniad Allanol)	Parhaol / Dros Dro	Pwrpas
Economaidd ac Adfywio	5,257	Cyllideb Staffio nas defnyddiwyd	Dros Dro	Absenoldeb mamolaeth deiliad swydd. Daeth yr asiantaeth i ben ar 12 Mai, 2023
	-630	Cyllideb Graidd	Dros Dro	Gorfodi Tai
	4,627			
Ysgolion	22,425	Cyllideb Graidd	Dros Dro	Athrawon llawn mewn maes arbenigol
	22,425			
Gwastraff	116,999	Cyllideb Graidd Benodol	Dros Dro	Tasgau ychwanegol eu hangen dros dymor byr
	30,382	Cyllideb Graidd Benodol / Cyfraniad Allanol	Dros Dro	Tasgau penodol ar y safle
	147,381			
Gwasanaethau Plant	188,383	Cyllideb Graidd	Dros Dro	I llenwi swyddi gwag
	188,383			
Gwasanaethau Oedolion	374,092	Cyllideb Graidd	Dros Dro	I llenwi swyddi gwag
	17,032	Grant		I llenwi swyddi gwag
	391,124			
Adnoddau	22,610	Cyllideb Staffio nas defnyddiwyd	Dros Dro	Gwaith cymhorthdal
	20,610	Cyllideb Staffio nas defnyddiwyd	Dros Dro	Cyfrol waith
	49,279	Cronfa Wrth Gefn Clustnodedig	Dros Dro	Cyfrol waith
	92,499			
Cyfanswm	846,439			

Crynodeb o Wariant ar Ymgynghorwyr Ch2 2023/24

Crynodeb o Wariant ar Ymgynghorwyr fesul Gwasanaeth			
Gwasanaeth	Chw 1 £	Chw 2 £	Cyfanwm 2023/24 £
Addysg Canolog	4,525	8,714	13,239
Diwylliant	0	0	0
Economaidd ac Adfywio	101,463	176,417	277,880
Eiddo	0	0	0
Priffydd	4,727	22,227	26,954
Ysgolion	0	0	0
Gwastraff	6,236	8,885	15,121
CRT	0	0	0
Tai	0	0	0
Corfforaethol a Democrataidd	0	0	0
Gwasanaethau Oedolion	0	0	0
Gwasanaethau Plant	0	0	0
Corfforaethol	0	0	0
Trawsnewid	5,365	2,466	7,831
Busnes y Cyngor	14,995	18,696	33,690
Adnoddau	9,970	0	9,970
Cyfanswm	147,280	237,405	384,685
Cyllidwyd gan:			
Cyllideb graidd	44,046	103,980	148,026
Grant	5,227	73,435	78,662
Cyfraniad Allanol	82,524	55,473	137,997
Cronfeydd Wrth Gefn	15,484	4,517	20,001
Cyfanswm	147,280	237,405	384,685